

Helsinki 29.3.2011

Dnro 362/4/11

Puheenjohtaja Jouni Luukkainen
Pääkaupunkiseudun ateistit ry
Wallininkuja 2 C 53
00530 HELSINKI

Viite: Kirjeenne 24.1.2011

VASTINEPYYNTÖ

Opetushallitus on antanut lausunnon ja selvityksen eduskunnan oikeus-
asiamiehelle osoittamanne kirjeen johdosta.

Lähetän ohessa tiedoksenne jäljennökset lausunnosta ja selvityksestä.
Jos haluatte, voitte antaa niihin vastineenne. Tämän tulee tapahtua kui-
tenkin viimeistään 13.5.2011. Sen jälkeen asia voidaan ratkaista myös
ilman vastinettanne.

Notaari

Helena Rahko

18.3.2011

Dno 3/030/2011

Eduskunnan oikeusasiamies

00102 EDUSKUNTA

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHEN
KÄSITTELY
Date: 362/4/11
saapuu: 28.3.2011
postitus: paperilla teleksillä sähköpostilla
A 14 / HR

Viite: Eduskunnan oikeusasiamiehen selvitys- ja lausuntopyyntö 7.2.2011

TURUN PERUSKOULUJEN JA LUKIOIDEN PÄIVÄNAVAUKSIA KOSKEVA KANTELU

Eduskunnan oikeusasiamies on viitekohdassa mainitussa selvitys- ja lausuntopyynnössä pyytänyt Opetushallitusta toimittamaan kantelun tutkimiseksi tarvittavan selvityksen ja antamaan lausuntonsa asiassa. Opetushallitus on pyytänyt asiassa selvityksen Turun kaupungin kasvatus- ja opetusvirastolta.

Opetushallitus palauttaa asiakirjat ja saamansa selvityksen sekä ilmoittaa lausuntonaan seuraavaa.

Kantelukirjoitus

Dosentti Jouni Luukkainen arvostelee kantelukirjoituksessaan Turun kaupungin kasvatus- ja opetustoimenjohtajaa Timo Jalosta kaupungin koulujen ja oppilaitosten päivänavauksia koskevassa asiassa. Kantelukirjoituksessaan Luukkainen toteaa, että lehtitietojen perusteella Turun peruskouluissa ja lukioissa pidetään sellaisia uskonnollisia päivänavauksia, joista vastoin perustuslakia ja Opetushallituksen ohjeita kukaan ei saa omantunnon syistä vapautusta.

Yvapautuksen LII

Edellä mainitussa lehtiartikkelissa todetaan, että muihin uskontokuntiin kuuluvat ja uskonnottomat voivat saada evankelisluterilaisista päivänavauksista ja heille järjestetään sen ajaksi muuta ohjelmaa. Kantelijan mukaan tässä sen mainitseminen, että myös evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvat oppilaat ja opiskelijat voivat saada evankelis-luterilaisista päivänavauksista vapautuksen, on ilmeisesti yksin toimittajan virhe. Sen sijaan kantelija arvostelee sitä, että lehtikirjoituksen mukaan Timo Jalonen on linjannut: ”Rukous on se kriteeri. Yksi virsi ei vielä tee päivänavauksesta uskonnollista.”

Turun kasvatus- ja opetustoimen selvitys

Kasvatus- ja opetustoimen johtaja Timo Jalonen on antamassaan selvityksessä todennut, että Jouni Luukkainen on tehnyt kantelun Turun Sanomissa 15.1.2011 olleen artikkelin perusteella. Jalosen mukaan lehden toimittajan tekemä juttu perustui varsin laajaan keskusteluun, jossa käytiin läpi koko uskonnollinen toiminta kouluissa nykypäivänä ja lähihistoriassa. Toimittaja yhdisteli aineksia vapaasti, eikä tekstiä ollut mahdollista lukea etukäteen.

Jalosen mukaan Turun kaupungin kasvatus- ja opetustoimessa ei ole omaa ohjeistusta asiassa vaan Turun kaupunki noudattaa Opetushallituksen asiasta antamaa tiedotetta (28.2.2006/tiedote 19).

Sovellettavat säännökset ja määräykset

Perustuslain 11 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus.

Perustuslain 11 §:n 2 momentin mukaan uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnusta ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulla tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.

Perusopetusasetuksen (852/1998) 6 §:n mukaan päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella. Lukioasetuksen (810/1998) 5 §:n mukaan nuorille annettavassa lukiokoulutuksessa päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

Opetushallituksen kannanotto

Opetushallitus on 28.2.2006 antanut tiedotteen (19/2006) perusopetuksen järjestäjille ja perusopetusta antaville kouluille perusopetuslain muutoksen vaikutuksista uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetukseen sekä koulun toimintaa.

Edellä mainitun tiedotteen koulun uskonnollisia tilaisuuksia koskevassa 5. luvussa on todettu seuraavaa:

”Koulu voi edelleen järjestää uskonnollisia tilaisuuksia kuten jumalanpalveluksia ja uskonnollisia päivänavauksia. Tällaiset tilaisuudet katsotaan uskonnon harjoittamiseksi. Perustuslain 11 §:n 2 momentin mukaan ketään ei voida velvoittaa osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen. Tämän perusteella oppilasta ei voida velvoittaa osallistumaan jumalanpalvelukseen, uskonnolliseen päivänavaukseen tai muuhun uskonnolliseen tilaisuuteen.

Oppilaan huoltaja ilmoittaa, jos oppilas ei osallistu uskonnon harjoittamiseen. Ilmoituksen voi tehdä kertaluontoisesti esimerkiksi kouluun ilmoittauduttaessa tai tapauskohtaisesti. Ilmoituksen muodon päättää opetuksen järjestäjä. Ilmoituksen jälkeen koulu huolehtii siitä, että oppilas ei osallistu kyseisiin tilaisuuksiin. Koululla on vastuu oppilaan turvallisuudesta myös silloin, kun oppilas ei osallistu koulun järjestämään uskonnolliseen tilaisuuteen. Koulu järjestää oppilaille tilaisuuden ajaksi muuta toimintaa.

Perustuslain 11 §:n 2 momentin tarkoituksena ei ole estää muiden positiivista uskonnon harjoittamisen vapautta. Sen tarkoituksena on ensisijassa suojata

henkilöä omantuntonsa vastaiselta uskonnon harjoittamiselta. Huoltajan ilmoituksesta oppilas vapautetaan omantunnon syistä uskonnon harjoittamisesta. Koulutyön sujumuuden kannalta ilmoitus on hyvä tehdä mahdollisimman ajoissa etukäteen, esimerkiksi lukukauden alussa.

Opetuksen järjestäjällä ja koululla on velvollisuus tiedottaa huoltajille koulun toiminnasta. Koska oppilaalla on huoltajan ilmoituksesta perustuslain 11 §:n 2 momentin mukaan mahdollisuus kieltäytyä uskonnon harjoittamisesta, niin tiedotteista on käytävä ilmi koulun järjestämät uskonnolliset tilaisuudet. Opetuksen järjestäjä päättää ilmoitusmenettelystä.”

Opetushallitus on 31.3.2006 antanut lukiokoulutuksen järjestäjille ja lukioille vastaavat asiat sisältäneen tiedotteen (28/2006).

Edellä mainituissa Opetushallituksen tiedotteissa ei ole määritelty sitä, milloin päivänavaus on uskonnollinen. Opetushallituksen näkemyksen mukaan päivänavaus on uskonnollinen muun muassa silloin, kun siihen sisältyy rukous tai virsi. Kun päivänavaus on lyhykestoinen tilaisuus, siihen sisältyvä yksikin virsi on olennainen osa päivänavausta. Näin ollen virsi tekee päivänavauksesta luonteeltaan uskonnollisen toisin kuin koulujen perinteiseen, suomalaiseen juhlatraditioon kuuluviin juhliin sisältyvän virren ei katsota muuttavan juhlaa uskonnon harjoittamistilaisuudeksi.

Uskonnolliseen päivänavaukseen osallistumisesta saa vapautuksen peruskoulussa huoltajan ja lukiossa opiskelijan ilmoituksen perusteella siinäkin tapauksessa, että kysymyksessä olisi oman uskonnollisen yhdiskunnan mukainen päivänavaus.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Kouluneuvos

Ulla Vanttaja

LIITTEET

Opetushallituksen tiedotteet 19/2006 ja 28/2006

1992 - 2011

Lausunto koskien eduskunnan oikeusasiamiehen selvityspyyntökirjettä

Asia: Jouni Luukkainen on tehnyt eduskunnan oikeusasiamiehelle kantelun Turun Sanomien artikkeliin 15.1. 2011 perusteella. Lehden toimittajan tekemä juttu perustui varsin laajaan keskusteluun ja jossa käytiin läpi koko uskonnollinen toiminta kouluissa nykypäivänä ja lähihistoriassa. Toimittaja yhdisteli aineksia varsin vapaasti eikä tekstiä ollut mahdollista lukea etukäteen. Huvittavaa on, että samaiseen asiaan, toisin päinvastaisella tavalla, on vapaa-ajattelijoiden lisäksi kiinnittänyt Turun ev. lut. seurakuntien edustaja.

Turun kaupungin kasvatus- ja opetustoimessa ei ole omaa ohjeistusta asiassa. Turun kaupunki noudattaa opetushallituksen asiasta antamaa tiedotetta (28.2. 2006/tiedote 19) ja odottaa mahdollisia lisäohjeita asiaan.

Turussa 16.2.2011

Timo Jalonen
kasvatus- ja opetustoimen johtaja
Turku

LOPPUTOIMENPIDE

PÄÄTÖS _____ 20 _____
 KIRJE _____ 20 _____
 MUU, MIKÄ _____ 20 _____

Allekirjoitus _____